

УДК 811.521'373.46:005.93

Підгорна А. Б.¹, Стаценко М. А.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-313м НУ «Запорізька політехніка»

ЯПОНСЬКІ ТЕРМІНИ В ЛІТЕРАТУРІ З ЛІН-МЕНЕДЖМЕНТУ

На сьогодні лін-методологія (lean) організації виробництва товарів та послуг широко розповсюджена по всьому світу. Керівництво будь-якої компанії, яке ставить собі за мету покращення своїх бізнес-показників, підвищення фінансових результатів чи якості або зменшення операційних витрат, рано чи пізно дізнається про існування методології лін-менеджменту. Якщо раніше лін-менеджмент, у частині лін-виробництва (lean production), торкався лише сфери організації виробництва товарів, то зараз маємо безліч прикладів успішного застосування інструментів лін також і у сфері послуг (лікарні, офіси) і навіть у державній службі (державні органи, комунальні служби). Інформація щодо теорії і практики впровадження лін-менеджменту широко розповсюджена як у вигляді друкованої літератури, так і у статтях на безлічі Інтернет-ресурсів, написаних багатьма мовами світу.

Лін заснований на ідеях виробничої системи Тойоти, яка була започаткована в Японії. А отже, японський менталітет і японська мова залишили вагомий відбиток як на ключових принципах лін, так і на термінології цієї методології.

Найголовнішою ідеєю лін є ліквідація всіх видів втрат, які перешкоджають створенню цінності для замовника. Японські назви трьох основних категорій втрат «Muda, Mura, Muri» можемо спостерігати на багатьох Інтернет-ресурсах, присвячених лін, незалежно від мови написання статті. Так само термін «Kaizen» може мати різні значення відповідно до контексту використання: 1) процес постійного покращення; 2) рушійна сила лін, тобто необхідність постійно вдосконалювати існуючий стан речей; 3) окремі ідеї щодо покращення виробництва; 4) сам процес впровадження, особливо у словосполученні «Kaizen event».

Слово «Gemba» (рідше вимовляється як «Genba») в значенні «місце // реальне місце» (робоче місце, місце створення цінності, місце виникнення проблеми) широко вживається в англійській лін-літературі у вигляді словосполучення «gemba walk», яке описує процес «genchi gembutsu», що «вимагає піти і побачити» («go and see») реальний стан речей в тому місці, де створюється цінність.

Слово «Kanban» (з японської – «візуальна дошка, знак»), окрім лін-менеджменту, набуло широко вжитку в методології Agile. В обох випадках словосполучення «Kanban board» означає інструмент (метод) планування і відстеження статусу виконання робіт.

Термін «Kata», який має первинне номінативне значення «зразок // комбінація // формальна вправа», – систематизована послідовність групи прийомів у японських бойових мистецтвах. Але в лін-дискурсі цей термін набув значення шаблону (рутини, стереотипу) поведінки працівника і керівника, який реалізується у постійній постановці цілей і виконанні незначних експериментів з подальшим їх аналізом задля досягнення окреслених завдань. В англійських текстах використовуються словосполучення «coaching kata» та «improvement kata».

Широкого визнання отримала також система організації робочого місця, відома як 5S. Назва системи походить від п'яти японських слів, що мають першою літеру «S»: Seiri, Seiton, Seiso, Seiketsu, Shitsuke. Цікаво, що задля того, щоб мати зв'язок між назвою системи 5S і її змістом, більшість авторів статей і книг різними мовами намагаються підбирати варіанти перекладу також із першою літерою S, наприклад:

Seiri – англ. sort/sorting, укр. сортування, фр. Supprimer, нім. Sortieren/Selektieren;

Seiton – англ. set in order / straighten, укр. систематизація, фр. situer, нім. schaffen Sie Ordnung / systematisieren;

Seiso – англ. shine, укр. слідкування за чистотою, фр. faire scintiller, нім. Sauberkeit;

Seiketsu – англ. standardize, укр. стандартизація, фр. standardiser, нім. standartisieren;

Shitsuke – англ. sustain / self-discipline, укр. самодисципліна, фр. suivi, нім. Selbstdisziplin.

Існує багато інших японських термінів, які вживаються, зокрема, в англomовних статтях (літературі) лін-дискурсу: andon, jidoka, roka yoke, yamazumi, anova, hoshin kanri, obeya. В більшості випадків ці слова надаються як назви певних інструментів лін для підкреслення «азійського» походження всієї методології. Але з іншого боку часто просто не існує повноцінного однослівного варіанту перекладу цих термінів, тому завжди за ними надається детальне пояснення значення.